

משפיעות

רעיונות לפרשת השבוע מתוך תורתו של הרב **יצחק גינזבורג שליט"א**

פרשת בלק: חיים בסרט

נתחיל ביחידת הזמן של **שעה** - זו השעה המוכרת לנו, כאשר יש ביממה עשרים וארבע שעות. השעה מתחלקת לאלף ושמונים **חלקים**, דהיינו שכל חלק הוא בדיוק שלוש שניות ושליש שניה על השעון שלנו. כל חלק מורכב משבעים וששה **רגעים**. זו יחידת הזמן הקטנה ביותר שיש לה שם, ובמושגים שלנו, הרגע הוא בערך 1/23 משניה.

בדרך כלל, יחידות המדידה העתיקות מבוססות על דברים ממשיים במציאות, כמו למשל ביחידות האורך: אצבע, טפח ואמה. אם כן, מהו הרגע? הרגע הוא "הרף עין", דהיינו פרק הזמן הקצר ביותר שחוש הראיה שלנו יכול לקלוט.

אם נחזור רגע לתעשיית הסרטים: הטכניקה של הסרט, שיוצרת אצל הצופה תחושה של תנועה, היא שבמשך שניה אחת חולפות מול עינינו כ-23 תמונות. אם הקצב איטי יותר, תהיה תחושה מרגיזה של קופצנות ולא תנועה חלקה. כלומר, הסרט עשוי כך שתמונה בודדת תשתהה פחות מרגע אחד מול העין האנושית, וכך חוש הראיה שלנו אינו תופס אותה כעומדת אלא כחלק מרצף דמיוני של התרחשות. במילים אחרות, אנו תופסים את העולם הסובב אותנו ביחידות זמן של רגע ומעלה. מה שמהיר יותר מזה, אינו קיים בתודעה שלנו כדבר העומד בפני עצמו.

אם נעמיק עוד, ייתכן שאנחנו באמת חיים בסרט. הקדוש ברוך הוא מקיים ומהווה את העולם מחדש כל הזמן, ואפשר לתאר שקיום כל המציאות הנבראת הוא בהבזקים קטנים מהירים מאוד. כיוון שההקרנה היא כה מהירה, פחות מהרף-עין, לכן אנחנו - הצופים והשחקנים גם יחד - קולטים את עצם הקיום כחוויה רצופה ולא כתמונות בודדות. אנחנו חווים את **היש** הקיים והנתפס, אבל מאחורי היש הזה חבוי **אין**, לא-כלום, שהוא אולי הרקע לכל התמונות של היש, **הרקע** מאחורי **הרגע** החולף.

ההבדל בין הסרט למציאות הוא שאנחנו לא רק תמונות, אלא יצורים חיים באמת, בתלת־ממד ועם נשמה. ובכל זאת, ייתכן שמאחורי הקיום שלנו נמצא הריק, שלגביו כל מה שאנחנו רואים הוא במידה מסוימת "אחיזת עינים"...

השבוע נקרא בתורה את פרשת בלק. כפתיח למאמר, בואו ונתאר לעצמנו שאנחנו רק דמויות בתוך סרט, מוקרו על מסך ענק. ממה אנו הכי מפחדים? ברור, הפחד הגדול הוא שהקרנת הסרט תיעצר. אם לדייק, הפחד הוא לא מסתם עצירה אלא עצירה בין תמונה לתמונה - שהרי פס הסרט מורכב מהרבה תמונות החולפות במהירות מול עינינו ויוצרות אשליה אופטית של תנועה, כפי שיורחב.

אנחנו בפרשת בלק, ורוצים לעסוק בדמותו המסתורית של בלעם הרשע, הקוסם והחוזה המופיע בפרשתנו. לכן הקדמנו את הפרומו, קדימון, על "**חיים בסרט**", חכו ותראו.

לתפוס את הרגע

חז"ל מתארים בצורה מאוד ציורית את בלעם הרשע ואת כוחותיו המיוחדים. בלעם אכן היה דמות מוכרת בתקשורת, בפוליטיקה ובמעמד הגבוה בכלל, מישהו שממש לא כדאי להסתבר איתו... כך למשל, כאשר סיחון מלך חשבון האמורי רצה להילחם במואב, הוא שכר את שירותיו של בלעם, ולאחר שבלעם קילל את המואבים הם הפסידו במלחמה. לכן בלק היה בטוח שבלעם יעשה את העבודה גם מול בני ישראל, כמובן תמורת סכום סמלי... אלא שמשוהו השתבש בתוכנית השטנית הזו.

אבל איך זה עובד? מה יודע בלעם שאנחנו לא יודעים?

אומרים חז"ל שבלעם יודע **לתפוס את הרגע הנכון**. כלומר, יש רגע אחד בכל יום שבו הבורא כועס, ככתוב "ואיל זועם בכל יום", "כי רגע באפו", ועוד. אם מצליחים לכוון ולתפוס את הרגע הזה, ולקלל את מי שרוצים ברעתו - הקללה תפעל!

מהו רגע?

כדי להבין מה עומד מאחורי התיאור הזה, שנראה לקוח מעולם דמיוני־מאגי, נעזוב את הדמיון ונעסוק בחשבון. מהו בדיוק גודל ה"רגע"? אפשר לחשוב שרגע הוא זמן בלתי מוגבל, בסגנון "חכה רק רגע"... אבל במינוחים של חז"ל, רגע הוא יחידת זמן מדויקת מאוד.

רק רגע, קאט!

ובכן, לבלעם הרשע הייתה יכולת ראייה יוצאת דופן, כמו שאומרים חז"ל שהוא הצטיין במידת עין רעה. "הגבר שתום העין", המתפאר בעצמו שהוא "יודע דעת עליון", יכול לראות את הרווח השחור הנמצא בין התמונות בסרט. הוא רבי-אמן שיכול לעצור את הסרט ואת התסריט - cut!

כלומר, כאשר בלעם מסתכל על אדם מסוים, או אומה שלמה, הוא מסוגל לראות את הצד החסר והשלילי ביותר שבו, את המקום שבו הוא הולך לאבדון וכאילו כבר לא קיים. כמו שהצדיק רבי נחמן מברסלב מדרוך את האדם למצוא "נקודה טובה" בכל אחד, וגם בו עצמו, כך בנגטיב, יודע בלעם הרשע למצוא את "הנקודה הרעה" בכל אחד. וכיוון שהתודעה האנושית אינה רק צופה אלא גם יוצרת, לכן יכול בלעם, כשהוא תופס את הרגע הנכון - יותר נכון, תופס את הרגע הלא-נכון - להעצים את הנקודה השלילית ולהביא לכך שכל הקיום של אותו דבר יקרוס וייעלם, כמו חור שחור שבוולע את כל הקיום שסביבו.

"לא זעם ה"

האם בכל אדם יש נקודה רעה? לכאורה כן. זהו העומק בדברי חז"ל שהבורא זועם בכל יום. אמנם הזעם הזה מוגבל, רגע אחד ולא יותר, פחות מהרף-עין, אחרת העולם יקלוט את הכעס ופשוט יחדל להתקיים. ובכל זאת, בכל דבר יש נקודת חסרון, גם בתוך המעשה הטוב עצמו, ואת הנקודה הרעה הזו קולט בלעם בחיישנים הרגישים שיש לו בעינו האחת.

אבל כאשר בלעם מביט בבני ישראל, הוא נתקל במשהו אחר, אגוז קשה לפיצוח. הוא מנסה להתמקד בנקודות השחורות שאמורות להיות אצלנו, והוא לא מצליח. הוא מחפש עבודה-זרה ומעשים רעים בישראל, אבל שוב ושוב הוא נוכח שלמרות הכל ה' אוהב את ישראל. באופן ממש מרגיז את בלעם, ה' מתעלם מכל הפגמים שלנו, "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו".

בלשון חז"ל, בכל אותם הימים שניסה בלעם לקלל את ישראל, הבורא לא כעס כלל, כמו שאומר בלעם לבלק בתסכול: "מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה'", ומפרש רש"י: "אני אין כוחי אלא שאני יודע לכוון השעה שהבורא כועס בה, והוא לא כעס כל הימים הללו שבאתי אליך". מרוב אהבתו אותנו, הבורא כביכול "התגבר על היצר" שלו, חרג ממנהגו הרגיל ולא קיים את "הרגע היומי" של הכעס.

הסרט שמאחורי הסרט

יותר בעומק: הסברנו שבלעם הוא אמן היודע לעצור את הסרט ולחשוף את ההיעדר שמאחורי המציאות, וכך הוא יכול ללעוג לכל אחד ולהראות לו שהוא רק "חי בסרט". בלעם חושף את הריק, הרקע השחור שמאחורי תמונת המציאות, הכאוס מאחורי הסדר, ומגלה שהכל אשליה ואפשר לאיין כל דבר.

אבל יש אמת יותר עמוקה ממה שבלעם רואה: מאחורי הרקע השחור יש רקע לבן! מעל הכל, מאחורי הכל וביסוד הכל, נמצא אורו של הבורא, "אור אין סוף". אלא שהאור הזה הוחשך ונעלם למראית-עין כדי ליצור את הרקע השחור שעליו אפשר יהיה לראות את תמונת הבריאה. זהו אחד הסודות העמוקים בקבלה, "סוד הצמצום", צמצום האור האלוקי ויצירת "החלל הפנוי" שבו מהווה הבורא את כל הבריאה. החושך הזה, שלאחר צמצום האור, הוא הרגע שבו הבורא כועס, כועס ומפריד בין אורו הטוב והבלתי מוגבל ובין המציאות התחתונה החשוכה, המוגבלת והסופית.

האמת לאמיתה היא שגם לאחר הצמצום, האור האלוקי האינסופי נוכח בכל מקום, אלא שהוא אינו בגלוי, וכך הצמצום מאפשר לנו את הבחירה החופשית. אם כן, הכעס של הבורא - הרקע השחור מאחורי המציאות - אינו כעס מוחלט, אלא מעין העמדת פנים. בדרך כלל, בלעם יכול להתעלם מהאמת הזו, ואולי הוא לא יודע אותה, כי סוף סוף החושך הוא עובדה קיימת. אבל "היחס המועדף" של הבורא לעם ישראל חושף את האמת הסודית והנסתרת, ואז מתגלה אפילו לבלעם הרשע, שמאחורי "הפרצוף הכועס" נמצא ה' אוהב ומחייך. אז מתגלה שגם כל הפגמים והחטאים שיש אצל ישראל, אינם נוגעים במקום העצמי של הנשמה, שבה היא נמצאת תמיד עם הבורא, ואפילו תוך כדי הנפילה היא לא נפרדת ממנו.

בלעם תכנן לחשוף את האמת המרה, לנהוג כמו הבמאי שעושה כרצונו בסרט. אבל לפתע מתברר שהבמאי הראשי באמת נמצא כאן, ובלעם עצמו אינו אלא שחקן, ולא בתפקיד הכי נחמד. מכל זה אנחנו הרווחנו לגלות שמעל הכל, ומאחורי כל הכעס והענוש, ה' אוהב אותנו עד בלי די.

לקינוח, נסיים ברמז משעשע לכך שכל העולם הוא תמונות בפסי-הסרט הקולנועי. סיפור הבריאה מתחיל ב"בראשית ברא אלהים", והנה "ברא אלהים" שווה בגימטריא "חי בסרט" (289)... אך אל דאגה, זהו לא סרט-אימה, כמו שרוצה בלעם, אלא סרט שמח וטוב, שהרי המספר הזה שווה גם טוב (17) בריבוע!

[מתוך ספר 'הממד הפנימי' לפרשת בלק]

מפי גדולי החסידות

בהם פגם, "אפס קצהו - תראה (בהם פגם)", אך כאשר מתבוננים על עם ישראל ככלל, אין אפשרות למצוא ולראות בהם פגם. "וכלו - לא תראה" עם ישראל ככלל הם גבוהים מכל פגם.

[מתוך ספר 'אמת ואמונה' לפרשת בלק]

אומר רבי מנחם מענדיל מקוצק:

בפרשתנו, בלק מביא את בלעם למקום בו אפשר לראות רק חלק מעם ישראל: "אפס קצהו תראה וכלו לא תראה". ההסבר הוא, שכאשר בלעם מתבונן בכל פרט ויהודי בפני עצמו, ישנה אפשרות לראות

התוכן אינו מוגה על ידי הרב. העלון נכתב על ידי תלמידים, האחריות על הכותבים בלבד.

אהבתם את העלון? רוצים לקבל אותו בכל שבוע לדוא"ר? הצטרפו לרשימת התפוצה, ע"י שליחת בקשה לכתובת הדוא"ל של העלון. לכל ענייני העלון, פניות, הערות והקדשות, יש לפנות לכתובת alonmashmout@gmail.com. נשמח לקבל את תגובתכם!

בקרו באתר החדש שלנו: alonmashmout.org